

Радомир Уљаревић

ИМЕ ПОЕЗИЈЕ

Пресвета Дјево Маријо, Зоро тајанственога дана, Богородице, Посреднице нашег спасења, Лествице којом силазе и узлазе анђели Божији, погледај на нас, иконе Божије, који смо, заведени поетском мишљу, лицем обраћеним нагоре, задивљени сликом Твога успенија.

Поезија јесте мишљење у сликама. Косовска мисао је поетска мисао о Царству небеском; слика о небоземној природи народа који се спасао кроз жртву; смисао жртвовања и успенија на небеса. А човјек јесте биће које гледа горе, у свом успенском заносу, ка првобитном завићају, не заборављајући земљу којом ходи. Трагични јунак те мисли је српски народ у цјелини, а у тој колони је први Његош.

Косовска мисао је непоколебљива и јасна као дан – ми смо колебљиви, али Косовска мисао је, ево већ толико вијекова, непобједива, јер Христос је сјединио небо и земљу – и тиме нас украсио као небоземни род људски. А на Косову је српски народ најувјерљивији доказ тога сједињења.

Страхопоштовање које осјећам пред том успенском поетском сликом, тачније – пред том мишљу, улива ми наду да никада нећу изгубити управо то страхопоштовање. Успење Пресвете Богородице, то је она савршена, жива слика, у чијем обасању и ми разумијевамо своју природу.

Та пјесничка слика је непресушни источник поезије. А са тог Источника гасимо жеђ још из доба оних дјечијих снова у којима се ослобађамо од физичког, и од физике, у којима лебдимо и летимо – нема нико од нас ко није са таквим сновима бивао дариван и благодариван, и бивао помилован, јер то успињање у сновима – ти снови су праслике оног Успенија, оног јединственог догађаја пред којим ничице падамо, и овдје, и свугдје, и свагда!

За те прве дјечије представе и маштарије, вјерујем и знам да су биле увјерљивије и тачније од оних које ја данас живим након толиког искуства и увјеравања да ствари стоје онако како стоје, а себе нисам увјерио, и сва је прилика и да нећу – не допушта ми бескрајно узбудљива опседнутост том поетском мишљу.

Мисао у слици, која је маштарија о летењу, то је фикција која се ослања на апсолутни догађај, и тај сан препознајемо у српској народној поезији. Свети Илија лети и носи књигу од Богородице, као соко који носи ластавицу: *Полећии соко шица сива / Од светишиње од Јерусалима / И он носи шицу ластавицу / То не био соко шица сива / Веће био светишишељ Илија / Он не носи шице ластавице / Веће књигу од Богородице*. Те слике су тако снажне, да сам ја у дјетињству замишљао светитеље како их види народни пјесник, а цркве и манастире сам замишљао као небеске грађевине – нисам у својој машти успијевао да их спојим са земљом, и сада овдје исповиједам – да то ни данас не успијевам.

Данас, на Други Васкрс, мајка Божја, прва послије Бога, одлази са земље на небо, и душом и тијелом бива вазнесена изнад свих небеса. На данашњи дан ми, небоземни, ми, иконе Божије које све дубље тонући, све више губимо сродство с Богом, у стиховима тражимо опрост и разрешење од гријеха, од оних негви које нас везују за црну земљу, пред прасликом Успења. И ми се данас радујемо, и не жалостимо се над смрћу, јер то је радосна слика нашег постојања. Предокушајући „зору тајанственог дана”, чије свитање управо започиње, дубоко у срцу осјећамо јединство неба и земље које симболизује Успеније.

То јединство је поезија у првобитном стању. А кад би поезија имала име, име поезије било би Успеније. Ова награда има име поезије, најљепше име на свијету, и ја ту награду која се ево додјељује и мојој поезији, видим као благодат Оне која је пуна благодати, и којој пјевамо – Богородице Дјево благодатна, која нас штитиш својим покровом, као највећа заступница људског рода, спаси нас.

Благодарим свима за све!

Беседа изговорена у Звечану поводом уручења награде
Песничко усјеније за 2017. годину

РАСПНИ ГА РАСПНИ

Распни Га, распни!
Одјекује планетом
У свим градовима и забитима.

Распни Га
Покажи ко си
И у име кога Га распињеш

Па нек се са распећа
Моли Оцу
Који Га распиње

Јер није воља твоја
Но воља Оца
Који жртвује Сина

И који је узвисио Аврама
Да нам открије тајну
Вјечнога дана

ОВИДИЈЕ И ЈУЛИЈА

Ова вијест је управо обишла свијет
Двије хиљаде година
Након што је прогнан из Вјечног града

Јер наљутио је цара Августа
Који је изнад свега волио поезију
И своју унуку Јулију

Римско градско вијеће
Рехабилитовало је
Славног пјесника Овидија

Једногласном одлуком
Овидију је исправљена „велика неправда”
Каже се у одлуци римског Сената

Пјесник *Метаморфоза*
И *Умијећа љубави*
Протјеран је из Рима још осме године

„Да то је било због пјесме и грешке
Због садржаја *Умијећа љубави*”
Тајанствено је записао Овидије

Завршио је у давнашњој Констанци
У данашњој Румунији,
Седамнаесте године

Римско градско вијеће
Рехабилитовало је
Славног пјесника Овидија

Сад је неправда двострука
Јер Рим је заборавио
На Августову унуку Јулију

Која је исто тако протјерана
Још осме године
Због прељубе са римским сенатором

Али нико није ни поменуо Августову љубимицу
Зато молим сенаторе да се исправи
И ова неправда

СУДЊИ ЧАС

*Папа Стефан XI наредио је да се његов претходник,
папа Формоз, извади из гроба, и да му се мртвом суди.*

Нико никада из суднице није изостао
Престроги су Твоји суци Господе
И преблаге су казне које си изрекао

Као што је писано у Књизи
Нека сви приклоне своје главе
И нека се ујрављају према зајовијестии
Нека смрћници у шогџама земаљским

*Знају да је крајка њихова правда
Да су само невини позвани да суде*

*Нека мртви сахрањују своје мртве
И нека их из гробова не ископавају
И нека им не суде по законима својим*

А папа Формоз је осуђен
На загробну борбу са собом
И својом неупитном невиношћу

Несрећни папа Формоз изјавио је
Преко свог заступника
Признајем само Страшни суд

Јер на небесима је изречена пресуда
У руци Невиног је Правда
Коју ће искусити земаљски суци

И ријечима тим је ослободио судије
Да пресуде самима себи
Вјерујући да њему суде

Ослободио је и папу Стефана
Да на ломачи спали кост по кост
Онога чије кости огањ обнавља

СМРТ СМАИЛ АГЕ ЧЕНГИЋА

Кавафи опомиње на значења ријечи
Којима су Нерона у Делфима упозорили
Да се чува године Седамдесет треће

Тако и Смаил Агу Ченгића
Кад је на Црну Гору кренуо
Мато Глушац је упозорио ријечима

Главом ћеш доћи на Цетиње
Гавран ће поигравати по Обилића пољани
И воде ће се на Цетињу напојити
Нико није ни слутио да у том часу

Новица Церовић окупља осветнике
Да Смаил Агу свргне између живих

Баш као што Нерон у Делфима
Није могао дознати да старац Галба
Са својих седамдесет три године

У Шпанији окупља војску
Да Нерона свргне са царског престола
И да ће цар главом доћи камо се и запутио

Ни Смаил Агу није имао ко да поучи
Да ријечи имају скривена значења
И да ће му само глава доћи на Цетиње

И да ће осветници господару Црне Горе
Одвести његовог коња Гаврана
И појити га на Цетињском пољу

А да су знали за скривена значења
Силници би бринули о ријечима пророчанстава
Али ни тако не би избјегли судњи час

ИРМА

Шта је Богу скривио

Онај сироти Индијанац
Који је покушавао
Да испод срушеног крова
Извуче своју жену Ирму

Шта је могао да зна
О разлозима
Којима се руководио
Благи Бог
Да предузме

Тако сложену активност
Тако ризичан подухват
И да пошаље ураган Ирму

У непосредни обрачун
Са једним обичним старцем

Али и са свима
Што су се одавно покајали
И исповедили
О добрим делима
Која су чинили
У име онога са којим су
И уговор потписали

Шта је Бог њима скривио

ГРОБЉЕ НА ОБАЛИ

Какав град је тај Сет
Стасао около древног
Гробља на обали
Код Свјетионика
Над Плавом гробницом

На свјетионику стражаре
Три гаврана
Смјењују се три пута
У двадесетчетири часа
И броје гробове

Гробље је подијељено путем
Којим сви пролазе
И не знају кад су се
Обрели у овом
А кад у оном свијету

Једнак је број гробова
Једнако лобања има
Једнако истих покојника
Једнако слова у сваком епитафу
На обе стране пута

На оба света почива
Грађанин Пол Валери
На чијим су уснама

Пропевали сви валери
Из његовог имена

Савршенство је доживело неуспех
Јер умешала се и смрт
У овоземаљске ствари
И жена која флертује
Са сваком твари

ОВДЈЕ ЛЕЖИ БОГ

Пјесник Горан Ђорђевић
Пронашао је
Неништива слова
На српском гробљу у Приштини

Након бомбардовања
На поломљеној надгробној плочи
Преживио је натпис
Овдје лежи Бог

Овдје лежи Бог
Је ли то све што је било
И што је преостало
Од имена

Богољуб
Богослав
Богомир
Богдан

Или је Бог
Све што је било
И што је преостало
Од презимена

Богољубовић
Богослављевић
Богомировић
Богдановић
Милосрдни анђеоло је

Немилосрдно
Осим Тројице
Уништио сва друга слова

Али три жива слова
Б, О, Г
Јача су од овога
И онога свијета

ПУТОПИС РОМАНИЈА

У Румунији је несмртни Ноје
Сакупио од свега по двоје
И укрцао у потопљену арку

Сиорана који лебди над Европом
И пази на то да нико не каже ни *a*
Док не плати цијену сазнања

Бранкушија да не би неко некада
Поверовао да стојимо ни на чем
Ослоњени ни на шта

Елијадеа што препознаје
Изукрштана времена у свакоме
Који се одважи на пут кроз вријеме

Јонеска који је устукнуо
Пред охолошћу свијета
И оставио нам у аманет само крик

Еминескуа бесмртног певача
Светлоношу који ће осветлити
Небеске путеве

Тај станеусковски дух
Који је установио Прометеј
И Овидије и Старина Новак
Сакупио је од свега по двоје
И укрцао у потопљену арку
И испловио на четири стране свијета
Јер најћи ће слијепи путници

Попут нас што трагамо свијетом
За оним што је скривено у нама

УМРИЈЕТИ НА СЦЕНИ

Умријети на сцени
То је сан сваког глумца
А само одабрани су увенчани

Који су последњу ријеч изговорили на сцени
Који су издахнули пред публиком
Који су добили заслужени аплауз
Који су се коначно идентификовали
Који су ушли у лик без остатка
Који су се поистовијетили са судбином
Који су глуму издигли изнад свих умјетности
Који нису имали осим живота на сцени
Који су човечанску драму тумачили
Приказујући свој бедни случај
Који превазилази могућности практичара

Тако су заклопљене очи
Спуштене завјесе
И одшкринута гробна врата
За последњу сцену
У којој ће покојник бити узнесен
У којој ће оставити празан гроб
У којој ће напустити свој гроб
Као што је напустио првобитну сцену
И изаћи ће
На сцену над сценама

СЛЕПЕ ОЧИ

Све док Свети Сава није изумио прозоре
У врећама смо мрак из кућа износили
И враћали се празних руку
А кад је први зрачак светлости
Међу старе зидове сишао
Ми смо оне своје вреће у куће унели
Сад су куће препуне мрака

И зато смо прозоре позатварали
Да нас светлост не заслепи

Јер на мрак смо свикли
И не бисмо га никоме низашта дали
Без мрака се не бисмо препознали

А још памтимо благе дане
Кад је Светац у сваку кућу долазио
И дарове светлоносне доносио

И док претиче догађаје
Заборав нам враћа сећање
На оно златно доба кога није ни било

И слепе нам очи отвара
Јер смо у мраку прогледали
И мрклог се мрака нагледали

РАТ ДОБРЕ НАДЕ

Чувари прага
Притајени као мачке
Чувају раздвојено море
Улазе у морске ходнике
Којима само песници
Несметано пролазе

Рат је сами Бог
Бог рата је Рат
Зато се сви моле рату
Да покаже своје блиставо лице

Али Рт добре наде
Опловљавају они који су
Опловили Аргом
Дуж Симлегаде
Двоструке опасности
Између Сциле и Харибде

Путујући у постојбину
Оне Јасонове дружине

Полазећи између стена
Које откидају перје
Голубице

Бродови су се вратили
Али на њима нема преживелих
Велика је утеха у томе –
И непријатељи су претрпјели губитке
Глава за главу
То као да није било убијених
Равноправно је раздељен ратни плен

Велика количина смрти улива наду
Да ће заобићи оне који су за
Противници рата ће бити убијени
Да би преживели ратоборни
Да би задобили нове животе
Које су изгубили
Они који су убијени

НАД ГЕОГРАФИЈОМ

Пси рата обилазе планету
Њихове сјенке се помјерају

Наднесени над географијом
Главама заклањају читаве земље

Њихова дјеца уживају
У плодовима рада својих очева
Који нису жалили туђе животе
И нису жалили животе туђе дјеце

Нису видјели њихове изнакажене лешеве
Нису их чак видјели ни прије смрти

Како онда да саосјећају
Они су незауостављиви

Све до новог доласка
Који зауставља и незауостављиво

КРСТ НА САТ КУЛИ

У Црној Гори на Сат кули
Незнабошци су срушили крст
Један се попео на небо
И није се смиривао
Све док под његовим ногама
Нису попустиле челичне пречке

Ратујући против хришћана
Који су се загледали у крст
Као да је у крсту живот
Други су хришћани
Уз помоћ милосрдног анђела
Срушили темељ своје куће

Сада више нема препрека
Као да судбинско знамење
Даје сваком по мери греха
Која се успоставља на Суду
Који и није Страшан у односу
На страхоте за које суди

СУВАРАК

Кад је Творац рекао
Свему што постоји
И свему што не постоји
Непоречиву своју ријеч

– Буди

Знао је и за ону бабу
Која ће донијети свој суварак
Да га придода на ломачу
На којој је горио Јан Хус

– Буди

Јер шта би био овај свијет
Да није безимене бабе

И њеног славног суварка
Који збуњује пјеснике свијета

– Буди

Јер њена намјера је чиста
Као ватра која чисти
Сваку некрст и правовјерност
Која бауља бијелим свијетом

– Буди

У ШЕТЊИ СА Т. С. ЕЛИОТОМ

Кажеш да је у времену будућем
И вријеме садашње и вријеме прошло
А будуће вријеме у времену прошлом

Испред врата која никада не отварасмо
Толико је времена прошло
И толико воде протекло испод моста

Али у времену садашњем су
И вријеме будуће и вријеме прошло
Иако нема ни садашњег времена

А ако ћемо право драги Томасе
Нема ни будућег ни прошлог
Нема времена ни тамо ни овамо

Требало је само ући
Врата која никада не отварасмо
Никада нису ни била затворена

НИКОЉДАН У МАШИЋКОЈ ШАГОВИНИ ХИЉАДУДЕВЕСТОДЕВЕДЕСЕТПРВЕ

Поткрај вијека
Њих педесетипет
У Машићкој Шаговини

Код Новске
У Хрватској
Док су славили Светог Николу

Погубљено је
На правди Бога
И Праведног Светитеља

Очигледно
Борба са убијенима
Траје дуже од убијања

Борба која се наставља
Од краја историје
До почетка свијета

Пронађени су трупла
Повађени клинци испод ноката
Удлажени поломљени удови

Скупљени су покидани носеви
И језици који су им одсјечени
Да не би говорили из смрти

У Машићкој Шаговини
Више нема ко да слави
Светог Николу

САВРШЕН ЗЛОЧИН

Добри Душан Никлановић се упокојио
Након што је сахранио браћу
Читав вијек послије смакнућа

Њихови гробови су забрањени –
Браћа која су поубијала браћу
Поубијала су и гробове

Бог јесте савршен
Али ни брат ђаво
У свом савршенству није лош

А такву правду је дијелио
Побједник који се звао
Пуцај, рат је завршен

То је био савршен злочин

РАТ ЗА КОЛОНИЈЕ

Полажући право на колоније
Империја нема милости
Слобода није за све

Крстарица Генерал Бергано
Погођена са два торпеда
Марк VIII

На броду је био 1091 дечак
Имали су морнаричке униформе
И задатак да се жртвују за отаџбину

И убијено је 2. маја 1982. њих 323
Са два торпеда
Марк VIII

То је био рат за колоније
Пронађени су изнакажени лешеви
Дечацима су галебови појели очи и усне

И унесрећене мајке у Аргентини
Могле су на малим екранима
Да прате како у Империји ликују

Истовремено, какав пораз за Империју
Ко је одговоран што је преживело
768 морнара
А могли су и њиховом очима
Да нахране галебове
Који са високог плавог неба

Гледају на обале Аргентине